

TEATRIARVUSTUS | Lycka till! Rootsi lavastaja keeras Estonia „Kabarees“ igavusenupud põhja

Elu on ilus, tüdrukud on ilusad, isegi orkester on ilus. Ainult, et... Berliini kuldaeg 1920ndate lõpp – 1930ndate algus on moes. Hedonism, seksuaalne vabadus, jazz, ohjeldamatu pidutsemine. Sakslaste telesari „Berlin Babylon“ lööb vaatajarekordeid kogu maailmas. Miski selles ajas ja meie ajas kõlksub kokku. Ei tahaks öelda suure sõja vari või eelootus.

1966. aastal Broadwayl esietendunud muusikal „Kabaree“ tuli Londonis tagasi lavale 2021. aastal ja noppis rekordarvu Olivier' teatriauhindu. Sealse „Kabaree“ tarbeks ehitati ümber Londoni Playhouse teater. Lava on suuruselt kolmandik rahvusoper Estonia pöördlavast, aga pöörleb siiski, selle keskel on tõstuk, millega tegelasi saab kõrgusesse tõsta või maapõhja lasta. Dekoratsioone pole. Väikene jazzorkester rõduotstel.

„Linna kuumim pilet,“ kuulutab plakat. 30 kuni 300 naela – viimasel söögid-joogid-lauda pakett ja võimalus tunda väga lähedalt, milliseid parfüüme lavalolijad kasutavad. Estonia „Kabaree“ on samuti praegu Tallinna üks kuumimaid pileteid. 11 kevadhooaja etendust on viimse kohani välja müüdud.

Estonia fuajees ripub kuldne kostüüm, mida kandis 1984. aastal lavale tulnud „Kabarees“ konferansjee osas Tõnu Kilgas. Sama rolli proovis Urmas Kibuspuu, kelle elutee lõppes kaks päeva enne esietendust. Laval säras 70aastase juudi vanamehe herr Schultzi rollis kõigest 29aastane Jüri Krjukov, keda teises koosseisus oli valmis asendada tõesti 70aastane Endel Pärn, Eesti muusikateatri üks suurimaid legende. Lavastas Ago-Endrik Kerge. Toonane „Kabaree“ jõudis 100. etenduseni 1988. aasta novembris, kaks päeva enne seda, kui Toompeal hääletas ülemnõukogu Eesti suveräänsusdeklaratsiooni poolt.

Toonast ja tänast „Kabareed“ seovad kaks toonast Sallyt – Helgi Sallo ja Katrin Karisma. Sallo on nüüd „Kabaree“ näitejuht ning Karisma ühes koosseisus preili Schneider. Karisma tütar Piret Krumm, kes tuli ilmale napp paar kuud pärast toonase „Kabaree“ sajandat etendust on täna üks Sallydest.

Hatune glamuur

Londonis algab teater juba tänavalt. Esmalt tuleb seista pikas järjekorras kitsukese ukse juures. Algab hoovihm, kuid Kit Kat

ohtuleht.ee

Rahvusoper Estonia
Teater

klubist lippavad välja nõtked noorsandid, kes vihmavarjudega terve järjekorra kaitse alla võtavad. Sisse pääsenule antakse kohe üks schnaps. Teekond jätkub kitsaid koridorilabürinte pidi, kuni avaneb vaade baariletile, mille peal tantsivad neiu – jalad ihuvärvi puuvillastes trippidega sooniksukkades. Koledad sukad on auklikud. Baarimees soovitab, et esimene vaatus on pikk, natuke alla kahe tunni. Võiks klaasi veini asemel võtta terve pudeli. Saalis veinitamine on OK!

Kava maksab 15 naela, Estonias viis eurot. Mõlemast leiab intervjuu „Kabaree“ helilooja John Candleriga ning kostüümikavandi. Võib olla üpris kindel, et Estonias „Kabaree“ lavale toonud meeskond on käinud Londoni etendust vaatamas. Miks keegi peale kostüümikunstniku sealt midagi kõrva taha ei pannud? See ehtne elurõõm, sära, aga ka luudeni välja jõudev kurbus, mis Londoni lavalt vastu vaatab on Estonias asendatud mänguga: täna siis mängime „Kabareed“, teeme nii, et me kedagi ei sega.

Londonis avaneb teatri suur tänavapoolne usterivi alles etenduse lõpus – kirkastus on saabunud. Tänav on valla. Elu on ilus. Estonias saabub kirkastus riidehoiu trügimismaratonis.

Kes jättis Sally laulud välja?

Estonia „Kabarees“ peaosalist kehastav Hanna-Liina Võsa Sally Bowlesi pahelisust, kiima ja valu välja ei kannu. Napib nii häält kui usutavust. Ehk on takistuseks Võsa teatav naturaalne nukulikkus, aga peamise põntsu paneb lavastaja otsus kärpida välja kaks laulu Sally repertuaarist, mis selle noore, kõigest 19aastase, naise olemust avaks. Puudu on „Mein Herr“, milles Sally kirjeldab, kuidas ta suurt Euroopat avastab, toll-tolli kaupa, mees-mehe haaval. Teine karm kärbe on pala „Maybe This Time“, mis 1984. aasta Estonia etenduses kandis Juhan Viidingu tõlgituna pealkirja „Kui ehk praegu õnneaegu...“

Mingil põhjusel on Rootsi lavastaja AnnaKarin Hirdwall langetanud otsuse, et parem näitame Sallyt suhteliselt üheplaaniilise dipsomaanina, kellel on mingeid seiklusi meestega, kõik muu vaid vihjamisi ja läbi väga paksu halli udu. Isegi abordile järgnevas draamatilises laulunumbris napib usutavust – seda ei laula naine, kes on elu läbi kogu kõntsa ära näinud ja saab aru, kui õbluke on piir elu ja surma vahel. Ooperilaulja Juuli Lill preili Scheiderina: susisev S ja väga ebakindel näitlejatöö. Ooperilaulja Mart Madiste – kõige tugevamalt susisev S. Näitlejatöö hall, kui natsikäeside välja

arvata. Lõpuks – konferansjee. Priit Võigemast. Mees, kellel Eesti teatris käsil tõeliselt helged päevad. Päev varem kõrvalmajas „Lehman Brothers“. Ostke pilet, kui õnn peaks naeratama. Päev pärast „Kabareed“ kõrvalmajas „Vend Antigone, õde Oidipus“. Tema võimas energia hoiab tervet teist vaatust üleval. Aga „Kabarees“ istub ta enamuse etenduse ajast lava vasakus servas väikesel rõdul, mukib ennast, laseb napsi kõrist alla või tõmbab triipu ninna.

Tal on igav. Muidugi ei tohiks see igavus saali kanduda. Aga paraku, tasahilju, väikestes silmavaadetes, kohmetuses, ebakindlates liigutustes see ikka tuleb. Vaadake, milline kirk ja kuradisilmsus on Võigemasti tantsus, kui ta „Lehman Brothersis“ 78aastase Bobbie Lehmanina tvistib. Ning lisage võrdlusse Võigemasti tuim ja kartulikoorekarva tants „Kabarees“.

Hetketi tundub, et laval rullub näosaade ning näitleja Priit Võigemasti kehastada on loosi tahtel skandaalipoppar Marco Tasane. Nii tundubki publiku tähelepanu koonduvat sellele, kui võluvalt osavalt Võigemast kõrgetel valgetel kontsadel trepist alla jookseb ja kordagi ei komista. See ei pea ju olema põhiline. Londoni „Kabaree“ esietenduse eel oli mikroskandaal seoses konferansjee osatäitja Eddie Redmayne'iga. Tuli välja, et ta on hetero. Ups! Järgmiste koosseisude puhul see viga parandati. Kuid kevadel New Yorgis on Eddie Redmayne jälle peosas. Talent loeb.

Vaene ja räpane

1929. aasta Berliini kohal hõljus ikka veel Esimese maailmasõja vari. Riik maksis kinni sõjakahjusid, tööpuudus oli röögatu.

Novembris kukkusid pankurid New Yorgi börsikrahi ajal pilvelõhkujate kõrgematelt korrustelt parvedena surnuks. Lause etendusest: „Pankureid enam ei ole.“ Hüperinflatsioon on nii pöörane, et raha eest, mille eest hommikul sai osta turult kolm kanamuna, võis päeva lõpus saada vaid pooliku tühja koore. Natsid kogusid jõudu ja toetust.

Kostüümikunstnik on tabanud kümnesse – samasugune hatusus vaatab vastu nii Tallinna kui Londoni „Kabaree“ kostüümidest. Isegi preili Schneideri roheline kleit on justkui otse Londonist kohale lennutatud. „Kabaree“-aegne Berliin oli ohjeldamatult vaene. Igaüks elas nagu oskas ja rõõmustas, kui hing sees. See oligi Berliini glamuur.

Kellel sügavam huvi, siis tasuks üle vaadata „Berlin Babylon“ ja eriti stseen, kus Lotte pärast Moka Efti kabaree keldris meestega

veedetud öid poole kruusitäie külma veega oma strateegilisi piirkondi peseb, et uuele ringile minna. See Berliin oli räpane ja haises. Hea, et seni on teatri lõhnamaailmas mureks üksnes ülelõhnastatud pinginaabrid.

Lavastuse juures konsultandina töötanud kunstiteadlane Harry Liivrand on jaanuaris pidanud trupile loengu, milles öelnud: „Berliinist kujunes 1920. aastate teisel poolel Euroopa juhtiv avangardkunsti- ja seksuaalse emantsipatsiooni keskus. Viimase sümboliteks said kümned ja kümned linnas avatud kabareed, revüüteatrid, alastitantsu baarid, amüseerimisklubid./---/

Saksamaa pealinna räige poliitilise võitluse – eelkõige natsid versus kommunistid – taustal kujutas ohjeldamatu ööelu endast ka „tantsu vulkaanil“, ent siiski kuni 1933. aasta jaanuarini jätkus, arenes ja elas loovalt see „kuldsete kahekümnendate“ elurõõmus ideoloogia.“

Liivrand seisab Estonia kohvikus Arne Miku portree all. Lonksab klaasist viimase piisa vahuveini ja lausub: „Kahjuks nad ei ole võtnud kuulda midagi, mida ma neile rääkisin.“ On see siis nüüd üks Berliini kuldaja võtmes nali või mitte? Mine tea. Mis toimus Kit Kat klubis, peab jääma Kit Kat klubisse.